

יד
מהר"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
דברים
מנחם-אב ה'תשע"ג ב'שכ"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

המשך ביאור הסימן 'על"ץ של"ם' למצוות שברכתן ועשייתן בעמידה. וביאור עניין המברך על הלבנה כ"מקביל פני שכינה".
מאמר חז"ל בעניין ספירת העומר מעומד, ומה מקורו. ביאור עניין "תנו רבנן" או "תניא", גם שאינם כתובים בספרי חז"ל הרגילים המצויים בידינו.
מהו התואר "גאון" ולמי קוראים כך?
סימנים לזכרון שנתנו חז"ל, יש בהם גם רמז ולימוד, ולפי זה הביאור בסימן על"ץ של"ם.
השלמה בעניין דוד המלך הנקרא נעים זמירות ישראל, והאם יש מעלה בשמים באדם שקולו ערב ויפה.
היתר אכילת בשר בשבוע שחל בו ת"ב כמנהג אבותינו, הוא רק למי שמקפיד בעניין חליטת הבשר כמנהג אבותינו.
ביאור הפסוק "י"י יספור בכתוב עמים" (תהלים מזמור פ"ז), תפילה או ברכה בכוונה מצרפת אליה את יתר התפילות או הברכות שנאמרו בלא כוונה, מהי עיקר התפילה, והאם מדובר דוקא בתפילות וברכות של אותה השנה, או גם משנה לחברתה.
עניין אמירת קדיש תתקבל ועלינו לשבח בתשעה באב.
מדוע נקראת פרשת ואתחנן תמיד לאחר תשעה באב.
דברי מרן שליט"א בשבח ספר "משנת הגלגולים" מאת הרה"ג בועז שלום שליט"א.
הבהרת הדברים שנאמרו בסוף השיעור הקודם בעניין ביאת המשיח בזמנינו.
חשיבות סיום הלימוד בתפילת רבי נחוניא בן הקנה "מודים אנחנו לפניך וכו'".

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741
דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:
קול הלשון – 03-6171031
מספר השיעור במערכת קול הלשון – 341
מספר השיעור בדיסקים – 215

השיעור מוקדש

לרפואת הילד הנימול יהונתן בן הרב אבישי מהאצרי יצ"ו,
ולרפואת היולדת עדיה בת הרב אברהם שתח"י,
ולהצלחת הרב אבישי בן הרב יואב מהאצרי הי"ו.
יצליח אותם המקום ברוך הוא בגשמיות וברוחניות,
וימלא כל משאלות ליבם לטובה, אכי"ר.

המשך ביאור הסימן על"ץ של"ם למצוות שברכתן ועשייתן בעמידה. וביאור עניין המברך על הלבנה כ"מקביל פני שכינה".

ממילא מובן כי זהו 'אבינו שבשמים', ישראל אבינו, ישראל סבא. כלומר, אנחנו עם בני ישראל אבינו, מקבילים את פניו של 'אבינו שבשמים'. מצאנו שדרשו חז"ל כזאת על הפס' שבשירת הים אֵלֹדֵי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ וּשְׁמוֹת ט"ו, ב"ו, וכמו שמביא גאון עוזנו מהרי"ץ זצוק"ל בעץ חיים [ח"א דף כ"ד ע"ב], אבי בלשון יחיד, רמוז על יעקב שהיה שם בקריעת ים סוף, שנא' וירא ישראל, ישראל סבא עכ"ל.

מהרי"ץ זיע"א [בעץ חיים דף קנ"ח ע"ב] מדבר על עניין ברכת הלבנה בקצרה וברמזים, וכך לשונו, פירוש ברכת הלבנה. ירח בגימטריא ל"ב דיעק"ב, והיינו דאמרין אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים בכל חודש וחודש דיין. א"כ, זהו יעקב. כמו שביארנו בס"ד. לבנה בחשבון קטן דוד עם המלה, והיינו דאמר ליה רבי לרבי חייא, זיל לעין עיטם וקדשיה, ושלח ליה סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים. הכוונה שישנו רמז נוסף, שאותו אומרים חז"ל בגמרא ור"ה דף כ"ה ע"א, לגבי מה שאנו אומרים בכל פעם שמברכים על הלבנה, דוד מלך ישראל חי וקיים. לכאורה מה הדבר קשור לברכת הלבנה? אלא, מפני שהלבנה היא רמז לשכינה. לכן מזכירים את דוד המלך, שהוא חי וקיים. דהיינו, כשם שהלבנה מתחדשת, כך גם אנחנו נתחדש לעתיד לבוא. יוצא א"כ, שיש בלבנה גם את יעקב אבינו, וגם את השכינה, וגם את דוד המלך. לכאורה אלו הם ג' דברים שונים.

אבל למי שמבין, הכל הולך ביחד. דהיינו, הלבנה היא השכינה, והיא גם הדמות של יעקב, ותפארת ומלכות מתאחדים ומתקשרים האחד עם השני, והכל הולך אל מקום אחד. חז"ל דיברו במלים סתומות, שמי שהחושב באופן שטחי זה נראה לו כסתירה. כי או שזו שכינה, או יעקב, או דוד. אבל בעצם, הדברים מתאימים בהחלט, ומדובקים הפלא ופלא, רק שפשוט הסתירו כדרכם את כוונות העניין. זה

הבאנו בשיעור הקודם, שש מצוות שמצותן בעמידה, וסימן על"ץ של"ם. דיברנו האם יש לכך סתירה מהגמרא במסכת סנהדרין ודף מ"ב ע"א, תנא דבי רבי ישמעאל, אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש, דיים. אמר אביי, הלכך מעומד. שמשם לכאורה משמע, שהסיבה היא רק מפני שזהו 'הקבלת פני אבינו שבשמים', אבל מצד העניין של גזירה שוה, הדבר לא היה מחייב. א"כ לכאורה זה סותר, וכך היא דעת רש"י בספר הפרדס.

ראשית צריכים להבין, מהו המושג של 'להקביל פני אבינו שבשמים'? למה עניין זה נקרא 'להקביל פני אבינו שבשמים'? ולמי מתכוונים 'אבינו שבשמים'? בפשטות כולנו מבינים, שהכוונה להקב"ה. אבל ישנן 'שבעים פנים לתורה'.

הרדב"ז כותב [בספרו מצודת דוד מצוה קכ"ח, וכן בספרו מגן דוד דף כ"ה ע"ב], שהוא שאל מחכמים החוזים בכוכבים, מדוע בלבנה כשהיא במילואה, רואים דמות של אדם? יש בה כנראה הרים וגבעות, בעיניים שלנו איננו יכולים לדעת בדיוק מה יש שם, אבל רואים כתמים פה ושם, שבהסתכלות כללית זה נראה כמו עיניים אף ופה. נראה כמו צורה של אדם. והם לא מצאו מענה. הרדב"ז שם כתב, כי לדעתו הכוונה היא למה שחז"ל אומרים, כי צורת יעקב אבינו חקוקה בלבנה, ולכן בלבנה הגשמית נרשמה צורת אדם יעו"ש. וידוע כי על זה אנחנו רומזים בברכה, ברוך יוצריך, ברוך עושיך, ברוך קיוניך, ברוך ביוראיך, ר"ת יעקב. הקב"ה עשה בלבנה הגשמית את דמותו של יעקב אבינו, שזהו מקביל לעניין הרוחני. דהיינו, הרי כל העוה"ז המגושם, בפועל הוא ציור של העולמות העליונים. א"כ כנגד הלבנה הגשמית, ישנה לבנה רוחנית. ושם נמצאת הדמות של יעקב אבינו.

שערי יצחק – השיעור השבועי

'תניא', הדבר לא היה כ"כ מפורסם וידוע לכולם. א"כ כותב הגר"ב, לא מצאתי זאת בכל הש"ס. ובמחילה מכבוד הרב באר הגולה בש"ע או"ח סי' תפ"ט אות ד', שציין מברייטא דבקמה תחל וכו'. לכן מהנראה, שהיה כתוב דסמכוה רבנן בר"ת דס"ר, והמדפיס לא ידע לפתרו, ותיקן על פי עצמו והדפיס דת"ר. דהיינו, קרתה טעות. היה כתוב בראשי תיבות דס"ר, ופירושו 'דסמכוה רבנן', אבל המדפיס לא ידע מה זה דס"ר, לכן הוא חשב, כנראה שזה ר"ת דת"ר, על כן הוא הפך את הסמ"ך לתי"ו. אבל זוהי רק אסמכתא, ואין מאמר כזה בדברי חז"ל. וראיתי שגם הב"י בא"ח סי' תפ"ט וכן הט"ז שם ס"ק ב' העתיקו דברי הרא"ש דת"ר בקמה וכו'. ולדעתי צריך תיקון הנוכח, וצריך לומר דס"ר. אפי' שהב"י העתיק כך.

אכן במחכת"ה הדבר פשוט. אמנם הוא כותב שהוא לא מצא זאת בכל הש"ס, והוא היה צריך להוסיף ולכתוב שהוא גם לא מצא זאת במכילתא, ולא בספרא, ולא בספרי, ולא במדרשים, ולא בכל יתר ספרי חז"ל. אבל הרי ישנם כמה וכמה דברים, שמביאים הראשונים בשם חז"ל, ואין לנו אותם בספרים שלנו. כידוע, הרבה מדרשים וספרים נאבדו ונעלמו בעוה"ר, מרוב הגלות. בשם בעל הרוקח מובא ובהקדמת רב פעלים, שחיבר הר"א בנו של הגר"א מאמר, על הפסוק שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, וְשִׁמְנִים פִּילֵגְשִׁים, וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְפָּר וְשִׁשׁ ו', ח"ו. 'ששים המה מלכות', אלו ששים מסכתות. 'ששנים פילגשים', אלו המדרשות. שהם נחשבים בדרגא שנייה. 'זעלמות', דהיינו סתרי תורה, 'אין מספר'. הרי היו מעלימים את הספרים הללו, שנועדו ליחידי סגולה בלבד, וממילא אי אפשר היה לקבוע להם מספר, או לרוב ריבויים.

אם כן, גם על דברים שהראשונים מביאים, שהיה להם זאת בקבלה, אפשר לכתוב עליהם לשון 'תנו רבנן'. והראיה, כי כבר החיד"א מביא, שכתוב את הדבר הזה בפסיקתא,

לא סותר, אלא הכל הוא דבר אחד, רק תלוי מהיכן מסתכלים, ישנם שני צדדים למטבע. בכל אופן, כיון שהדבר כ"כ חשוב, זהו כ'הקבלת פני שכינה', כפי שאמרנו, לכן צריכים לעמוד בברכת הלבנה. אולם לכאורה, דבר זה סותר את מה שהובא בראשונים, שישנה גזירה שוה לכך, וזאת הסיבה שצריך לומר זאת בעמידה.

מאמר חז"ל בעניין ספירת העומר מעומד, ומה מקורו. ביאור עניין 'תנו רבנן' או 'תניא', גם שאינם כתובים בספרי חז"ל הרגילים המצויים בידינו.

ולמעשה, אפי' את מה שמבואר ברמב"ם ובהלכות תמידין ומוספים פ"ז הלכה כ"ג, שצריכים לספור את העומר בעמידה, וז"ל, אין מונים אלא מעומד וכו', הוא מביא זאת בתורת הלכה, אעפ"י שאין לזה מקור בש"ס. כנראה הרמב"ם לקח זאת מהקדמונים שהיו לפניו, כי כבר כתב זאת הרי"ן גיאת, הר"ר יצחק גיאת, שהוא היה מלפני הרמב"ם, ומסתמא הרמב"ם השתמש בזה וכיו"ב בספר שלו. המגיד משנה מציין בהרבה דברים, כי מקור דברי הרמב"ם הוא מרבי יצחק אבן גיאת, שהיה אחד מגדולי ספרד, שחי לפני הרמב"ם. כבר הוא כותב זאת בספרו מאה שערים והל' חדש וספירת העומר עמ' ק"ח, כך קיבלנו מרבתינו, אסמכתא לספירת העומר בעמידה, מדכתיב 'מהחל חרמש בקמה'. שאין תלמוד לומר בקמה, ללמדך שבקומה ובעמידה. א"כ הוא אומר, 'כך קיבלנו מרבתינו אסמכתא'.

הרא"ש בסוף פרק ערבי פסחים [אות מ"א] כותב כך, וכי מברכים על ספירת העומר, מברכים מעומד. דתנו רבנן, בקמה תחל לספור, אל תקרי בקמה אלא בקומה. אומר הרא"ש, 'דתנו רבנן'. דהיינו, כך שנו רבותינו. על כך כותב הגהות הגר"ב, לא מצאתי בכל הש"ס. היכן נמצא המאמר הזה? כידוע, יש 'תניא', ויש 'תנא', ויש 'תנו רבנן'. מה הפירוש 'תנו רבנן'? מפרשים בעלי הכללים, שזוהי ברייתא המוסכמת על כולם. כלומר, כל חכמי בית המדרש היו שונים את המאמר הזה. כשכתוב

הנקראת לקח טוב. אמנם זה לא 'בספרי חז"ל', אבל הם מביאים זאת כדבר ידוע. בספר באר מרים ודף שמ"ז הלכות ספירת העומר כותב כך, יש להעיר, כי מצינו הרבה פעמים במדרש הגדול לרבינו דוד עדני, וכן כמה מספרי חכמי תימן הקדמונים, שכותבים בתחילת המימרות 'תנו רבנן, אף כשהדברים לקוחים מהרמב"ם וכיוצ"ב. בעל מדרש הגדול, רבינו דוד בן עמרם עדני, אחד מחכמי תימן, חיבר את ספרו לפני שבע מאות שנה, ויש שם הרבה מאמרי חז"ל, שאינם ידועים בספרים הרגילים. הדבר לא מודפס בשום ספר, לא בש"ס, ולא בירושלמי, ולא במדרש רבה, ולא במדרש תנחומא, ולא בכל המדרשים. אבל הוא מביא מאמרי חז"ל, בשמותיהם של רבותינו ז"ל, וגם הדברים בעצמם מעידים שיצאו מפי חז"ל. ולפעמים על פי דבריו, נפתרים הרבה שאלות וספיקות. כגון ברמב"ם, הרבה פעמים לא יודעים מהו מקור דבריו, ורואים שזהו על פי מאמר מסויים שהיה לפני הקדמונים, והיה זאת גם לבעל מדרש הגדול, והוא העלה והביא זאת. אבל לפעמים, יש דברים שכותב בעל מדרש הגדול, וברור שהוא העתיק את לשון הרמב"ם, ועל כך הוא כותב 'תנו רבנן, או 'תניא', וכיוצ"ב. פירוש, נכון שהרמב"ם כתב זאת, אבל הרמב"ם לא כתב זאת מעצמו, זהו לא חידוש שלו, זה אינו 'יראה לי'. הרמב"ם כתב את מסקנתו, על פי דברי חז"ל כפי מה שהוא הבין, מפה ומשם יצא לו הלכה כזאת, והוא הרכיב ובנה אותה על פי זה. לכן, לפי הבנת בעל באר מרים, אפשר לכתוב על זה 'תנו רבנן'. דהיינו, אצלנו הדבר מוגדר, לנו יש הגדרות, הרי אנחנו לא נביא שו"ע ונכתוב 'תנו רבנן', בגלל שהדבר כתוב בשו"ע. למרות שמצד עצמו, אין בעיא, הדבר אפשרי.

מהו התואר 'גאון' ולמי קוראים כך? כמו שיש מושג הנקרא 'גאונים'. כשאנו אומרים 'גאונים', תלוי על מה אנו אומרים. בדור שלנו, ולא דוקא אלא כבר כמה דורות,

ישנם הרבה 'גאונים'. אומרים בדרך מליצה, ש'גאונים' היינו, מי שאינו יודע רש"י. כי הגאונים היו לפני רש"י. אם הם לא היו 'גאונים', הם היו יודעים רש"י... ישנם הרבה תארים סתם, הוא לא יודע אפילו פשט, אולי הוא למדן מעצמו אבל ישנם דברים החסרים לו. אבל לאמיתו שלדבר, הפירוש האמיתי של 'גאון', התואר 'גאון' שהיה בזמן הגאונים, הוא דוקא למי שהיה בקי בכל ששים מסכתות בעל פה. לכן קראו לו 'גאון', כי זהו בגימטריא ששים. אם ידע את כל התלמוד או את רובו בעל פה, הוא זכה להתמנות ראש הישיבה, ומפיו יצאה תורה והוראה לישיבות בבבל ולכל עם ישראל. א"כ כשאומרים בסתם 'גאונים', הכוונה היא על גאוני בבל. אבל ישנם כאלה, שיכתבו 'גאון' אפילו על הרשב"א, ואפילו על הרמב"ם, כגון המאירי שכותב 'גאוני הדורות'. גם הרמב"ם בתשובה כותב, מי אמר שזהו רק בבבל? הרי גם בספרד היו גאונים? לכן הוא כותב 'גאוני ספרד'. ולפעמים אפילו המפרשים, כגון רבינו סעדיה עדני בפירושו על הרמב"ם, הוא כותב 'אמר הגאון', והוא מתכווין על הרמב"ם. דהיינו, אצלם השימוש במלה 'גאון', היתה בשונה מכפי שהיא אצלנו, שהדבר כבר מוגדר לתקופה מסויימת. וכן השימוש בלשון 'תניא' או 'תנו רבנן', אנחנו בד"כ משתמשים בכך רק לדברים מסויימים. זה לא שהדבר מצד עצמו אינו נכון, אלא זהו המונח והמושג שהתקבל, לדבר מסויים זה, ע"מ שלא יהיו בלבולים.

הערה מהקהל: מהרי"ץ הוא 'גאון רבני תימן ותפארתם'.

תשובת מרן שליט"א: נכון, אבל למלה 'גאון', ישנן שתי משמעויות. כאן הכוונה שאנו מתפארים בו, מלשון 'ושברתי את גאון עוזם' [בכינוי], הכוונה לדבר שמשבחחים ומתפארים בו, זוהי הגאווה שלנו, בחינת זיגבה ליבו בדרכי ה'.

שערי יצחק – השיעור השבועי

בארצות אחרות, המשתמשים בלשון הזאת, אבל אי אפשר להדביק זאת גם אליו, רק בגלל שבמקום אחד ויחיד הוא נקט כך. אלא הרא"ש כתב, כפי שהוא כותב בדרך כלל.

לכן, התירוץ שאמרנו בס"ד, הוא המתקבל על הדעת. דהיינו, אכן 'תנו רבנן' זו ברייתא, וגם מאמר זה היא ברייתא. אמנם אין לנו זאת בספרים שלנו, אבל הדבר היה בידי הקדמונים, ואנו מוסרים את המסורת כפי הדורות שעברו. לכן כתוב על זה 'תנו רבנן', כי במקור זה היה ברייתא. אינני יכול להגיד לך באיזה ספר תמצא ברייתא זאת, אבל יש לנו מסורת שהיתה ברייתא כזאת. וכפי שהבאנו בשיעור הקודם, בשם ספר האשכול, וכן בהרבה ראשונים מביאים זאת, 'איכא מרבנותא', יש מרבנותינו, שמסרו את המסורת הזאת. אולי הדבר לא היה מוסכם על כולם, אבל בכל אופן כך הם אמרו, כלפי אותם שש מצוות, שסימנן על"ץ של"ם.

סימנים לזכרון שנתנו חז"ל, יש בהם גם רמז ולימוד, ולפי זה הביאור בסימן על"ץ של"ם.

תמיד כשאומרים 'סימן', הדבר אינו לחנם. למשל, לגבי הסימן של ההפטריות שאנו קוראים בשבתות הללו. כבר הסברנו זאת בס"ד בספר נפלאות מתורתך, שסימן ההפטריות 'תלת דפורענותא' לפי מנהגינו הוא דח"א. דהיינו, דברי, חזון, איכה. זהו סימן לזכרון, בכדי לזכור את סדר ההפטריות. אבל השלמות של התורה היא, שאפילו בדבר שחכמים קבעו ושנמסרו כסימן לזיכרון, גם בהם בעצמם ישנו איזה לימוד ותועלת. בסימן דח"א, יש רמז של דחייה. דהיינו, אם ישנה איזו שמחה שהאדם רוצה לעשות בימים האלה, אזי שידחה זאת. כל מה שניתן לדחות, תדחה. אם אתה רוצה לבנות איזה בניין להרווחה, או אם יש לך חינוך בית, תדחה זאת. כל הדברים נדחים.

בתשובה להערה מהקהל: ברור ש'רבנן', פירושו חכמים. אבל היום, לא נשתמש במושג 'תנו רבנן', על דבר שחכמי ישראל אמרו אותו, ראשונים או אחרונים, או בזמנינו. כי אצלנו 'תנו רבנן' אלו ברייתות, ו'מתניתין' זוהי המשנה. הרי גם משנה זה מלשון לימוד, כמו שנאמר 'ישננתם לבנך', אבל אצלנו זהו דבר מוגדר. ישנן משניות, וישנה גמרא. גם 'גמרא' זה מלשון לימוד, וכי שייך שיבוא אדם ויכתוב על חידושים אחרים שהם 'גמרא'? בודאי שלא. המושג 'גמרא' התקבל על דבר מסויים. לא שהדבר אינו נכון מצד הלשון, אלא מצד שכך נקבע, שזהו תואר לדבר מסויים.

בכל אופן, בעל ספר 'באר מרים' רוצה לומר, שלא צריך לעשות את התיקון הזה של הגרי"ב, דהיינו שזהו ר"ת דס"ר. הוא כותב כך, אפשר שטעמם, מפני שעיקר הדברים נמצא בתלמוד הגם שמעתיקים זאת כלשון אחד מהראשונים, ולפי זה הגירסא הפשוטה בפסקי הרא"ש 'תנו רבנן', ואחריו נמשכו הבי"ו והטורי זהב, ואתי שפיר טפי. דהיינו, הוא רוצה לומר, כי מה שהרא"ש כתב דת"ר, לא צריך לתקן זאת דס"ר, אלא כפי שמצוי אצל בעל מדרש הגדול וזולתו, לכתוב דת"ר על הרמב"ם, כיון שכבר יש את עיקרי הדברים בש"ס, רק הרמב"ם תמַצת זאת והגדיר בלשונו כך, לכן גם עליו אפשר לכתוב דת"ר. ברם לפענ"ד, הדבר אינו שייך כאן לנושא שלנו. כיון שבנ"ד אדרבה, אין לכך שום מקור בש"ס. הנדון הוא, אולי ישנן סתירות בש"ס. אבל לומר שזהו על פי הש"ס, זה בודאי אינו נכון. אפשר להגיד, על מה שכתב הרא"ש שספירת העומר היא מעומד, אין שום גמרא האומרת כך.

יתירה מכך, נכון שכך הדבר אצל בעל מדרש הגדול, אבל הרי ברא"ש לא מצאנו בשום מקום שיכתוב 'תנו רבנן' על דבר שבעצם אינו נמצא בש"ס. נכון שישנם חכמים אחרים,

כמו כן, זהו רמז גם על המצב של כלל ישראל, באופן כללי, שהוא מצב של דחייה. דהיינו, זה לא שחס ושלום הקב"ה דחה אותנו עד הסוף, כמו המושג 'כיון דאדחי, אדחי', אלא זהו כפי שנאמר **אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי עִם הֵיטָה פְּאַלְמָנָה** [איכה א, א], אומרים חז"ל, לא אלמנה ממש, אלא 'כאלמנה'. אשה אלמנה שמת בעלה, הרי שהוא כבר לא יחזור, רק בתחית המתים. אבל אשה שבעלה נמצא במדינת הים, יום אחד הוא יגיע, היא 'כאלמנה', כאילו אלמנה. היא נראית כך, שהרי איפה בעלה? אבל הוא מסתתר באיזשהו מקום. כך הקב"ה, הסתיר את פניו מאתנו, אבל זה לא שהקב"ה אינו עומד לחזור אלינו, אלא הוא מחכה לתשובה שלנו, בכדי שיוכל להתקרב אלינו ולהשרות שכינתו בתוכנו.

והראיה, שאם ח"ו הקב"ה בחר לו אומה אחרת במקום עם ישראל, הרי שהוא היה צריך לתת להם את כל הדברים החשובים שלנו, כגון נבואה, ואורים ותומים, ויתר כל הדברים שהיו בעת השראת השכינה כשבית המקדש היה קיים. אבל אף אחד לא קיבל זאת. פירושו, שהקב"ה מצפה לנו, שנחזור בתשובה, שנתקן כל מה שעיוותנו, ואז הקב"ה יחזיר כל זאת לנו. אילו היה רוצה לתת זאת לאומה אחרת, א"כ היינו רואים שיש להם נביאים וכדו'. כיון שזה אינו, זוהי ראיה ברורה לכך.

אותו הדבר, לגבי הסימן על"ץ של"ם. עומר, לבנה, ציצית, שופר, לולב, מגילה. גם כאן ישנו רמז. מה הפירוש 'עלץ'? הרי יש שמחה, ויש עליצות, ויש עליזות. לא ניכנס לעוד מושגים אחרים, כמו ששון, וכדו'. בכל אופן, העליצות, באה אחרי השמחה. דהיינו, זאת שמחה יותר גדולה. וסימניך, וְצִדִּיקִים יִשְׂמְחוּ וְעֲלִצוּ לְפָנַי אֱלֹדִים וְיִשְׂשִׁוּ בְּשִׂמְחָה [תהלים ס"ח, ד]. קודם ישמחו, ואח"כ יעלצו. וכן, אִשְׂמְחָה וְאֶעֱלֶצָה בְּךָ [תהלים ט', ג], דהיינו, אני

אשמח ואעלוץ, זוהי דרגת שמחה יותר גבוהה, יותר התרוממות נפשית, משהו גבוה יותר. א"כ זהו מה שבא לומר סימן זה, על"ץ של"ם. או כפי שאמרנו, שישנם האומרים כך גם על הלל, א"כ זהו על"ץ השל"ם.

כלומר, הרי האדם צריך לשמוח בקיום כל המצוות. ישנם כמה דרגות בקיום מצות, ישנו אדם המקיים מצוות, כאילו כפו אותו, 'אנוס על פי הדיבור', הוא מקיים את המצוה במהירות, כביכול בעל כרחו. וישנו אדם, שלא עושה זאת בעל כרחו, אבל בשויון נפש. אולם ישנו אדם, המקיים את המצוה בשמחה, וזהו מה שצריך. כי ח"ו בלי זה, תחת אשר לא עֲבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹדִיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרָב כֹּל. וְעַבַּדְתָּ אֶת אֱיֹבֶיךָ וְגו' [דברים כ"ח, מ"ז מ"ח]. א"כ יש עניין וצורך לקיים את המצוות בשמחה, וכבר דיברנו על כך בעבר ומוצש"ק חוהמ"ס ה'תשס"ט, ומוצש"ק חיי שרה ה'תשס"ט, ומוצש"ק שמות ה'תשע"א. כך כלפי כל אדם מישראל. אבל האדם 'השלם', צריך לעשות זאת ביתר שאת, 'בעליצות'. השלם צריך לעלוץ. זה מה שרומז הסימן על"ץ של"ם. דהיינו, אדם שהגיע למדרגה רוחנית והוא מושלם, אזי אצלו קיום המצוות נעשה הרבה יותר בהתרוממות הנפש. וזהו בעצם ההבדל, בין עליצות לבין עליזות. כך כתוב בספר ביאור שמות הנרדפים לרשא"ו [דף רס"א], מה ההבדל בין עליזות לבין עליצות. כי עליזות, באה גם על ידי פעולה חמרית וגופנית. משא"כ עליצות, באה על ידי התרוממות הנפש בדברים אלדיים. ע"כ. 'עליז' ו'עליץ' הם כמעט אותו הדבר, זה מתחלף כיון שהן מאותיות זסשר"ץ, אבל בכל אופן ישנו הבדל דק ביניהם. 'עלז' זהו דבר גשמי, ו'עליץ' זהו דבר אלדי. התרוממות נפש שאינה באה מתוך חמריות, אלא מתוך דברים יותר רוחניים. לכן נתנו פה סימן על"ץ של"ם, כלפי המצוות האלה, ולכן צריך לעשות אותם בעמידה. כי כאשר האדם יושב, אזי הוא רדום קצת. אבל כאשר האדם קם, יש לו יותר התעוררות, ההכנה שלו היא יותר מרוממת,

שערי יצחק – השיעור השבועי

הר"ר יוסף קרא בפירושו, מביא ג"כ את הפירוש הזה, ובעצם זוהי כבר דעת התרגום של יונתן בן עוזיאל. הוא כותב כך, ונעים זמירות ישראל, פתרונו, הופקד להנעים על פיו זמירות ישראל וכו'. לפי שהיה "יפה קול" ומיטיב נגן, ויודע להשמיע לישראל זמירות של הקב"ה "בקול נעים". וכן תירגם יונתן, ותקין למימני בחיך מבוסס תושבחתיה דישאל. כפי שהבאנו, ישנם כמה מדרשי חז"ל האומרים כך.

אם כי, לא כ"כ ברורה לי כאן מלה אחת, לפי מה שכתוב פה בדפוס, התרגום הוא, ותקין למימני בחיך מבוסס תושבחתיה דישאל. ותקין, משמע שהוא תיקן, למימני בחיך מבוסס. לפי הסגנון פה, ותקין למימני, לכאורה אפשר לפרש שהכוונה היא, שדוד המלך ייסד ותיקן את התפילות והתושבחות האלה. אבל ראיתי שכתוב בנוסחאות כת"י, ותקין למימני, התי"ו בקמץ, דהיינו שהוא היה הגון וראוי. הַיִּטֵּב בְּעֵינַי י"י ויקרא י', כ"ג, תרגומו, הַתְּקִין בְּעֵינַי י"י. דהיינו, שהוא ראוי לומר, 'בחיך מבוסס', כלומר בפה מתוק, את השבחים של עם ישראל. לא ברור לי מהי המשמעות של המלה 'למימני', אולי מישוהו יזכה להעיר את עינינו. לא הבנתי זאת. 'למימני' פירושו לספור, אינני יודע אם יש פה עניין של לספור. מִי מִנָּה עֵפֶר יַעֲקֹב ובמדבר כ"ג, י"ג, תרגומו, מאן יכול למימני דעדקיא דבית יעקב, זאת לשון ספירה, איני יודע מה העניין פה לספור את השבחים.

שאלה מהקהל: אולי הכוונה מלשון ממונה? תשובת מרן שליט"א: חשבתי על כך, אבל לא נראה לי כ"כ מודבק. אכן כתוב במסכת תענית ודף כ"ז, ששמואל ודוד תיקנו את עשרים וארבע משמרות לוי, הם תיקנו שהלויים ישירו בבית המקדש, אבל לפי זה, אין זה 'למימני', אלא 'למימני', דהיינו למנות. כלומר שהוא הגון למנות. אבל קשה לומר כך, כי זאת לא המשמעות של 'נעים

והוא בדעה יותר צלולה. לגבי המבול כתוב, י"י לַמַּבּוּל יִשָּׁב [תהלים כ"ט, י"ג]. אבל לעת"ל כתוב, יְקוּם אֱלֹדִים יְפּוּצוּ אוֹיְבָיו [שם ס"ח, ב"ג], עֲתָה אֶקוּם יֹאמֵר י"י [שם י"ב, ו']. אומרים חז"ל, אם בעת המבול כשהקב"ה ישב, כמובן זהו בתורת משל, והיה מה שהיה, כמו שנאמר וַיִּמַח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה [בראשית ז', כ"ג], כך היה בעת שישב. ובמצרים, הקב"ה 'עבר', כמו שנאמר וְעַבְרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלַיְלָה הַזֶּה וְגו' [שמות י"ב, י"ב]. א"כ לעת"ל, שכתוב 'יקום אלדים ויפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו', כשזה כבר בקימה, פירושו שהפעולות תהיינה הכי חזקות ונמרצות. לכן צריך שהאדם יעשה את שש המצוות הללו בעמידה, והדבר מוסיף לו בשלימות, מבחינת הדרגא שלו.

השלמה בעניין דוד המלך הנקרא נעים זמירות ישראל, והאם יש מעלה בשמים באדם שקולו ערב ויפה.

דיברנו באחד השיעורים הקודמים [שיעור מוצש"ק פינחס ה'תשע"ג], על דוד המלך, הנקרא 'נעים זמירות ישראל'. זהו פסוק בספר שמואל ובי' כ"ג, א"ג, וְאֵלֶּה דְבָרֵי דָוִד הָאֲחֻרָיִם, נֶאֱמַר דָּוִד בֶּן יִשִׁי וְנֶאֱמַר הַגִּבּוֹר הַקָּס עַל, מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְנָעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל. שאלנו, למה חז"ל במדרש הנעלם, כינו את דוד המלך בשם 'עורב'? ואמרנו, שזהו בלשון סגי נהור, בגלל שהיה לו קול ערב. הרי אצל העורב, זה ההיפך, הקול שלו מאוס, לא נעים לאנשים לשמוע את קולו. אבל אצל דוד המלך, זה על הצד החיובי. הפסוק אומר במפורש, 'ונעים זמירות ישראל'. אמנם המפרשים בדרך כלל, לא פירשו כך, כגון רש"י והרד"ק, הם אומרים ש'נעים זמירות ישראל' היינו, שהוא ייסד לעם ישראל תפילות ותושבחות, שיאמרו אותם בבית המקדש ולפני ארון ה'. זהו 'נעים זמירות', כלומר שהוא חיבר תפילות כאלה, אשר משבחים בהם. אבל הבאנו מדרשים, בהם כתוב כי לדוד המלך היה קול ערב, ולכן הוא נקרא 'נעים זמירות ישראל'.

זמירות ישראל. כי זה לא למימני, אלא למְנַוִּי. הדבר אינו מתאים.

אולם בני הרה"ג ישראל שליט"א, תושב נתיבות ת"ו, שאל אותי בנדון זה שאלה אחרת. הוא שמע את השיעור (דרך קול הלשון) ושאל, מה זה משנה, אם היה לדוד המלך קול יפה? מה יתן ומה יוסיף דבר זה להקב"ה? אכן לבני אדם, זהו דבר טוב, המעורר אותם, אבל כלפי הקב"ה, מה זה נותן לו אם ישמע קול יפה?

ואכן נכון שההתעוררות של קול יפה, הוא לכאורה לבני אדם, זה מעורר להם את הרגשות ומלהיב אותם. אבל צריכים לדעת, ישנם בעולם דברים, היכולים לעורר שני צדדים. יש אדם שיכול לשמוע שירה, ולהתעורר לדברים נעלים. ויכול להיות ח"ו, לדברים גרועים. או אדם המריח בשמים, אם הוא רשע, זה יעורר אותו למעשים רעים. ואם הוא צדיק, זה יעורר אותו לדברים טובים. כך ראיתי כתוב מפורש באחד הספרים. כלומר, זה אינו תלוי בדבר עצמו, אלא במקבל, במי שעושה את הפעולה. וגם הדבר תלוי, מי אומר את הדברים. אם זה ששר, יכול לשיר דברים טובים, אבל זה עובר דרך צינור מאוס ומטונף, אז אפילו שהוא אומר דברי קודש, אבל זה קיבל את הכל הטינופת שלו, ואז זה משפיע לרעה. בכל אופן, הכי הרבה כך זה כלפי בני אדם, שאם הוא צדיק והשומעים צדיקים, אזי הקול היפה יעורר אותם להתלהבות בתפילה. כמו שישנם אנשים האומרים פיוטים, תפילות, וממש מרגשים את הציבור, מעוררים אותם אפילו לבכיות מרוב התעוררות. אבל להקב"ה מה זה משנה, אם זהו קול יפה או לא? עניתי לו בס"ד כך, ראשית, הכי מסתברא. כי אפי' שאנחנו בעולם שלנו הגשמי, איננו יודעים להסביר את הדברים הרוחניים, אבל מסתבר מאד, שמי שיש לו קול יפה בעוה"ז, זאת השתקפות רוחנית של דבר גבוה. כפי שדיברנו מקודם על הלבנה, שיעקב אבינו

משתקף בלבנה. אם יש לאדם קול יפה, גם כלפי הקב"ה יש לתפילתו משמעות, שאיננו יודעים להסבירה, כיון שבעוה"ז זה רק מתגשם ובא לידי ביטוי בקול יפה. אבל המשמעות הרוחנית של הדבר, זהו דבר שנקבע בעליונים.

אבל על כל פנים, מצאתי ראייה לכך, שגם זה דבר חשוב. אזכיר לכם את הסיפור על רבי ישראל נאגארה, שבאו מלאכים מן השמים לשמוע אותו. לכאורה, איזו תועלת יש למלאכים מכך? אלא כנראה, שאם אדם משורר בקול נעים, יש להם גם איזה תועלת ונהנים מכך.

בעל חמדת ימים [בפרק ג' של ימים נוראים], מביא את הסיפור בעניין הזה, הוא כותב כך, צא ולמד ממעשה שהיה בימי האר"י זלה"ה, שהיה בזמנו הרב ישראל נאגארה ז"ל. הוא מפורסם, בעל זמירות ישראל. למשל השיר שאנו שרים (כגון במילה), 'יושב בכסא הוד ברום ממשלת', זהו שיר שלו. הוא היה בארץ ישראל בעיר עזה, בזמן מרן הבית יוסף והאר"י. והיה נעים זמירות ישראל. ויש אומרים שהגיד עליו האר"י זלה"ה שהיה ניצוץ דוד המלך ע"ה. הוא לא כותב במפורש, אבל אני מבין שהכוונה היא, כי חוץ ממה שהוא חיבר שירים עם חרוזים ומשקלים יפים, גם לו בעצמו היה קול נעים. זאת המשמעות אצל בני אדם, נעים זמירות ישראל. והוא היה ניצוץ דוד המלך ע"ה. דהיינו, גם מבחינת החיבור, וגם מבחינת האמירה.

דרך אגב, מצאתי שאומרים זאת גם על רבינו שלום שבזי זיע"א, כותב זאת בספר מחמדי שמים ופרשת ויחי דף רל"ד, נראה לי בחלום, שאדוננו ומאור עינינו וכו' מו"ר אבא שלום שבזי, יש בו ניצוץ מדוד המלך ע"ה. וכמו שזה היה נעים זמירות ישראל, כן אבא שלום היה נעים זמירות ישראל, וזמירותיו משמחים

שערי יצחק – השיעור השבועי

לעשות. בהמשך כותב בעל חמדת ימים, אע"פ שהשירים שעשה משמחים אלדים ואנשים, והם מקובלים לפני ה', עכ"ז יש לו גנות בהיותו אוכל על שלחנו, מזבח אשר לפני ה', בראשו מגולה, וערקא אדומה עליה לבד, וזרועותיו מגולים וכו'. הוא מוסיף וכותב פה איזה מעשה, שהיתה עליו ביקורת, ולכן לא רצו לקרוא אותו להתפלל. אמנם מהגמ' במסכת גטיין ודף ל"א ע"ב רואים, שמפני החוס מותר להוריד את הבגדים, כך מובא שם על רב נחמן בר יעקב, גלייה לדרעיה, אמר שדיא נשיב יעו"ש. אבל כאן, כיון שהוא היה משורר לפני ה', הדבר שונה.

דרך אגב, הוא כותב שהיה לו על הראש 'ערקא אדומה'. אינני יודע מה זה, אבל נראה לענ"ד שהוא מתכווין על-פי מה שבלשון ערב קורין 'ערק', שזהו זיעה. אומרים על אדם שמזיע, ב'יערק. [המשקה הרגיל שנקרא ערק, הוא ג"כ במובן זה ממש, כי מרתיחים את הפירות, ומזיעתם דהיינו אדיהם, נעשה המשקה]. א"כ כנראה הוא שם על הראש בגד שסופג זיעה, כמין מטפחת כזאת. הוא לא לקח את הכובע המכובד, בכדי שלא יהיה לו יותר מדי חם, אלא הוא שם את המטפחת הזאת. בכל אופן, זהו העניין של 'נעים זמירות ישראל'.

היתר אכילת בשר בשבוע שחל בו ת"ב כמנהג אבותינו,
הוא רק למי שמקפיד בעניין חליטת הבשר כמנהג
אבותינו.

כיון שאנו נמצאים בשבוע שחל בו תשעה באב, אולי כדאי לעורר את העניין של אכילת בשר, שמצד הדין אנו מתירים ואפילו נוהגים לאכול בשר, כדינא דגמרא. חוץ מסעודה המפסקת, שבה אסור לאכול בשר, ואז אנו מחמירים בכל בשר, אפילו בשר עוף, ואפילו דגים, על אף שהם אינם מדינא דגמרא, בכל זאת אנחנו מחמירים.

אלדים ואנשים. לכן בעבור זה הוא עשה נסים ונפלאות מפורסמים לעיני כל, בחייו ובמותו, זכותו תגן עלינו אמן. א"כ כעת אני מבין, שלא רק שרבינו שלום שבזי חיבר שירים, אלא שגם הוא בעצמו היה בעל קול נעים.

וכך מספר בעל חמדת ימים על רבי ישראל נאגארה, פעם אחת בליל שבת קודש, היה החכם הנזכר משורר על שלחנו כמנהגו הטוב, וראה האר"י זלה"ה מלאכים לאלפים ורבבות עולים ויורדים בביתו, לשמוע אל הרינה, כי כל שיריו היו ברוח הקודש. באים מלאכים לשמוע אותו, כיון ששיריו היו ברוה"ק. מכך אני מבין, כי אדם שהוא בעל קול נעים, יש לו איזו מעלה, כאשר הדבר מתורגם מבחינה רוחנית. יהי רצון שנזכה להבין אותה. תכף ומיד הסתכל הרב האר"י ז"ל, שבא מלאך אחד, וסילק לכל מחנה המלאכים השרויים שם. באו רבבות מלאכים, למה הוא אומר להם שילכו? על דבר שהיה משורר על השלחן אשר לפני ה' בזרועות מגולים, וגם על דבר שלא היה הכובע על ראשו. היה חם, הוא הזיע, הוריד את הבגדים העליונים, אבל הוא המשיך לשורר שירים ותושבחות. ובמקום כובע מכובד על הראש, השאיר איזו כיפה, משהו מצומצם. וכשהרגיש האר"י בדבר, שלח אליו שני תלמידים מתלמידיו הקדושים לגלות את אזנו, לאמר כי מלאכי אלדים היו משתעשעים אל שיריו ורינותיו, ובעבור שלא היה בכבוד על השלחן, נסתלקו למעלה.

וכשמוע החכם הנזכר את הדבר, אחזתו רעדה ופיק ברכים וחלחלה בכל מתנים, ועמד מרעיד, וישב בכבוד גדול על שלחנו, וחזר לשירו שהיה משמח בדברותיו אלדים ואנשים, ותכף ומיד חזרו מלאכי שמים לבוא כבראשונה, ששים ושמחים משתעשעים שעשוע רב כבמזמוטי חתן וכלה, והרב האר"י ותלמידו הקדוש רואים, ומפליא

אבל חושבני שצריכים לעודד, כי בזמן האחרון פנו אלי מכמה מקומות, ואני רואה שישנה חלישות קצת בנושא חליטת הבשר. דהיינו, ישנם קשיים לאנשים, כגון בשניצל, איך לעשות זאת? או שאינם עושים חליטה כלל. אבל חושבני, שאם אנו רוצים לעשות לפי מנהג אבותינו, אי אפשר לתפוס את הקולות מכל הצדדים. לכן, מי שעושה חליטה כל השנה, מותר לו לאכול בשר בשבוע שחל בו ת"ב. אם הוא תימני, שיהיה תימני עד הסוף. לא רק שיאכל בשר בשבוע שחל בו ת"ב, ויגיד 'אבותינו נהגו כך'. אבל כיצד אתה נוהג בכל השנה? אתה חולט את הבשר כפי שצריך? או שבגלל שכאן זה קצת קשה, הוא כבר מיקל? אם כן, הוא מחפש רק את הקולות. ומי שמחפש קולות, זהו סימן לא טוב. אכן עניין החליטה בזמנינו אינו כ"כ פשוט, כי בודאי שיותר קל לקנות בשר שהוא כבר מוכשר, וכפי שאמרנו בעבר, שאם המדובר בחלקים קטנים (פחות מ-250 גרם), אזי אה"נ, כבר לא חייב חליטה. אבל לפחות תעשה את ההכשרה הזאת בבית, לכל הפחות מה שחייבים מצד הדין. אבל מי שמיקל בחליטה כל השנה, אינו יכול לבוא ולהגיד, אני הולך לפי מנהג אבותינו, ואוכל בשר בשבוע שחל בו ת"ב. כי בסופו של דבר יוצא, שהוא תפש רק את הקולות. זהו 'הקולות יחדלון'... דהיינו, שהאדם יהיה אמיתי עם עצמו. אולי עוד ארחיב בנושא זה בהזדמנות, בכל אופן זוהי הנקודה החשובה כעת.

ביאור הפסוק "ויי יספור בכתוב עמים" (תהלים מזמור פ"ז), תפילה או ברכה בכוונה מצרפת אליה את יתר התפילות או הברכות שנאמרו בלא כוונה, מהי עיקר התפילה, והאם מדובר דוקא בתפילות וברכות של אותה השנה, או גם משנה לחברתה.

בספר תהלים פרק פ"ז, ישנו מזמור המדבר על ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו. לבני קרח מזמור שיר יסודתו בהררי קדש. אהב יי שערי ציון מפל משפנות יעקב. נכבדות מדבר בך עיר האלדים סלה. אופיר רהב

ובבל לידעי הנה פלשת וצור עם פוש זה ילד שם. ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון. ויי יספור בכתוב עמים זה ילד שם סלה. ושרים פחללים כל מעיני בך. זהו מזמור קצר, אבל הפשט אינו מובן ממש. קשה להבין אפילו את פירוש המלים.

ובמפרשים אכן ישנם הרבה פירושים במזמור זה, כי קשה לעמוד על פשטותם של הדברים. כעת אנחנו לא נדבר על הפשט, אלא על הרמז, כי בלאו הכי גם את הפשט קשה להבין. בנ"ד אפילו ה'פשט' הוא בבחינת רמזים.

שמעתי לפני כמה שנים רמז נפלא בפסוק, ויי יספור בכתוב עמים. הרי ישנו מספר, שהוא אפס. יש אחד, שתיים, שלוש, וכו', ויש אפס. מהו אפס? כלום. אם אתה כותב שלשה אפסים, ולידם אתה כותב מספר אחד, הדבר תלוי איפה כתבת אותו. אם כתבת אותו מצד ימין בסוף, 0001, אזי זה נשאר אחד. אבל אם אתה כותב אחד אפס אפס אפס, 1000, דהיינו האחד נמצא בהתחלה מצד ימין, אזי זהו אלף. ואם תעשה ששה אפסים, 1000000, זה מליון. אבל כשהאחד הוא בסוף, בסופו של דבר זה נשאר מספר אחד.

כידוע, ישנן תפילות, שאינן מתקבלות, כגון אם ח"ו התפילה היתה שלא בכוונה. כותב בעל ספר שערי אורה [שער שני דף ל' ע"ב] כך, בהיכל זה, לבנת הספיר, עומדים כמה שומרים וכמה חיילות לבחון ולצרוף את כל התפילות הנכנסות מהיכל ה', ובהיכל זה בודקים התפילות והצעקות והתחנונים. וכשהיחיד מתפלל, נכנסה תפילתו דרך היכל ה', ובודקים אותה במקום הזה. ואם היא ראויה להיכנס דרך מדת א"ל ח"י, אז שומרי הפתחים פותחים ומקבלים אותה התפילה, ומכניסים אותה עד הגיעה לפני ה' יתברך. ואם ח"ו התפילה שאדם מתפלל אינה הגונה, קורין לאותה תפילה מלמעלה תפילה פסולה, וקורין כל דברי אותה תפילה 'פסילים'. והכרוז קורא, אל תיכנס אותה

שערי יצחק – השיעור השבועי

ממשיך ספר שערי אורה ואומר כך, ואם תאמר, נמצאו רוב התפילות שמתפלל אדם יחיד נפסדות ונאבדות, כי אחת מני אלף לא יוכל להתכוין בתפילת היחיד, בעניין שתהא תפילתו ראויה להתקבל. דע, כי אין הדבר כן. אלא כל אותן התפילות הפסולות הנקראות 'פסילים', כשדוחים אותם לחוץ ואינן נכנסות, ה' יתברך נתן להם מקום להיכנס בו. שהוא ברא רקיע אחד, ומסר עליו ממונים ושומרים, וכל אותן התפילות הפסולות הנדחות, מכניסים אותן באותו רקיע ועומדות שם. ואם חזר זה היחיד שהתפלל תפילות פסולות שעומדים בזה הרקיע החיצון, ועמד והתפלל תפילה אחת בכוונה גדולה, ותפילתו זו הגונה ושלימה, אז אותה התפילה הכשרה מסתלקת והולכת ונכנסת באותו היכל החיצון שהתפילות הפסולות שהתפלל מקודם עומדות שם, ומוציאה משם כל אותן התפילות הפסולות שהתפלל, ועולות כולן עם אותה התפילה הכשרה שהתפלל עכשיו, וכולן נכנסות עמה באגודה אחת לפני ה' יתברך. ונמצא שלא יפול דבר אחד מכל התפילות שהיחיד התפלל. בעל שערי אורה מאריך עוד בעניין זה. זוהי נקודה אחת. הוא לא מזכיר אם המדובר באותה שנה, או שנתיים, או תפילות יוה"כ. הוא לא אומר כלום בעניין זה.

בעל פלא יועץ אומר [עניין 'כוונה'] דבר נוסף, הוא כותב כך, כתבו המקובלים, שאם אדם יכווין ביום אחד בברכה אחת, ויום אחר בברכה אחרת, הקב"ה מצרפן עד שנעשה תפילה שלימה בכוונה, והיא העולה להיות עטרת תפארת בראש צדיק חי העולמים. זהו חידוש נוסף. אם יום אחד אמר האדם למשל את ברכת 'אתה חונן' בכוונה, וכל שאר התפילה היתה בלי כוונה, ובתפילה אחרת הוא אמר את ברכת 'השיבנו' בכוונה, וכדומה, לא משנה אם זה לפי סדר הברכות או שלא, א"כ כאשר תהיה לו תפילת שמונה עשרה

התפילה לפני ה' יתברך. והקול מכריז ואומר, 'אני י"י הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים' (ישעיה מ"ב). ומיד מוציאים אותה התפילה בנויפה, ודוחים אותה לחוץ, ואינה נכנסת, וננעלים השערים בפניה. וזהו סוד שאמר 'פנה אל תפילת הערער' (תהלים ק"ב), כי במקום זה פונים ובודקים כל תפילה שהיחיד מתפלל, ומערערים עליה. ראיתי שהרמ"ק בספר אור יקר [פרשת פקודי דף רמ"ח ע"ב] אומר, 'ש'ערער' היינו, רע רע. דהיינו, הוא גם רע לעצמו, וגם תפילתו אינה מיושבת כראוי. א"כ זהו רע רע'.

אבל בהמשך אומר בעל שערי אורה, כי כאשר אדם זה התפלל תפילה פעם אחת בכוונה, אזי כל התפילות שהיו בלי כוונה, הן נתקנות. כלומר, יכול להיות שהוא התפלל הרבה תפילות בלי כוונה, אבל סוף סוף הוא התפלל. וכאשר פעם אחת הוא מתפלל בכוונה, הרי שהוא מתקן את כל התפילות.

דבר זה, הוא בדיוק כמו המספרים. זהו י"י יספור, דהיינו הוא עושה כמו במספר, והולכים לפי המספרים. אם המספר הוא בצד שמאל, אזי יוצא מליון. יש לו מספר אחד, שזוהי התפילה בכוונה, ועוד הרבה תפילות שבורות שאינן ראויות. זהו י"י יספור בכתוב עמים'. דהיינו, הספירה הזאת, היא רק כפי איך שהעמים כותבים, משמאל לימין. כי כפי איך שאנו בני ישראל כותבים, המספר אחד יהיה מצד ימין, ממילא זה יהיה אפס אפס אפס ואחד, שזה כלום. אבל אם נלך לפי כתב העמים, יוצא שזה אלף, זה מליון. זהו י"י יספור בכתוב עמים', הוא סופר את התפילות לפי הכתב של העמים.

שאלה מהציבור: האם זה רק לגבי התפילות של אותה השנה, או גם משנה לשנה?
תשובת מרן שליט"א: בע"ה אעמוד על כך בהמשך.

אחת שלימה, שיהיו כל הברכות בכוונה, אזי עולה התפילה.

אני אומר זאת, כיון שהזכרתי עניין זה לפני כמה שיעורים [שיעור מוצש"ק נשא ה'תשע"ג], רק שלא הסברתי אותו מספיק. הזכרתי את הפסוק הזה, 'י"י יספור בכתוב עמים', בדרך אגב. ובודאי הרבה לא הבינו מה רמוז בכך.

לכן אומר בעל פלא יועץ, שהאדם עתיד ליתן דין וחשבון על כך שהוא לא משתדל לכוון לפחות באיזו תפילה אחת, או בברכה אחת, ואפילו באיזו תיבה. טוב, קשה לך לכוון בכל התפילה, אבל לכוון לפחות כפעם בפעם באיזו ברכה, או באיזו תפילה, או אפילו באיזו תיבה, ב'רצוא ושוב', או באיזו מצוה, שהכל עולה ומצטרף לחשבון. כי זה מרחמי וחסדי האל יתברך שמו. משמע מתוך דבריו, אפי' אם תכווין רק במלה מסויימת, הקב"ה כבר יצרף אותה.

חידוש נוסף כותב מהרי"ץ ובעץ חיים ח"א דף נ' ע"ב, שמעתי שאם אירע שלא כיון באיזה ברכה, שיש לו תקנה לכווין בברכות שליח ציבור, ובזה יתקן מעוותו. דהיינו, אם האדם הסיח דעתו בתפילת הלחש, אזי בחזרת הש"ץ תקשיב לברכה שלא כיוונת בה, תשים לב ותשמע אותה מתחילה ועד סוף, ובכך אתה מתקן ומשלים את הכוונה של תפילת הלחש. וּמִסְתַּבֵּר שְׁזֶה גַם נִיכַר שֶׁהַש"ץ עֲצָמוֹ אֵינוֹ מֵתְכוּוֹן וְאוֹמֵר אֶת הַחֲזֵרָה כְּמִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלומְדֵה, מ"מ מועיל לשומע כיון שעכשיו זה הזמן].

מה שהבאנו מקודם מבעל שערי אורה, המדובר הוא לגבי תפילה של יחיד. אבל לגבי תפילה של רבים, תפילת הרבים אינה נמאסת. הוא כותב בהמשך כך, תפילת הציבור, אין כל ממונה וכל שוער יכול לעכב, אלא כשציבור מתפללים, תפילתם נכנסת ומקובלת על כל פנים. כמו שנאמר, הֵן אֵל כְּבִיר וְלֹא יִמָּאֵס וְאֵיב לִי, ה"ו. הקב"ה לא מואס בתפילת הרבים, גם אם התפילה אינה כ"כ הגונה.

לכאורה, הרי מהרי"ץ מדבר על תפילת הש"ץ, דהיינו זאת תפילה בציבור. אלא שבכל זאת, זה אינו דומה. יש הבדל אם התפילה היא בכוונה, או שלא בכוונה.

לגבי מה שמהרי"ץ הביא בשם 'שמעתי', מצאנו בס"ד את המקור, בספר חסידים [שלהי סימן י"ח]. הוא כותב כך, אם לא התפלל בכוונה, בהתפללו בלחש יכוין ליבו כשהש"ץ מתפלל, ויאמר כל תיבה עמו. דהיינו, שיאמר איתו בלחש את הברכה, כמובן חוץ מן החתימה, אינו יכול לומר את שם ה', אלא יאמר 'ברוך אתה חונן הדעת'. אמנם מהרי"ץ לא כתב זאת, ומשמע שמהרי"ץ מסתפק בשמיעה בלבד, אבל בודאי שאין גריעותא בכך שהוא מוסיף, ואומר כל תיבה עם הש"ץ. אולי הוא חשש שמתוך סרסא דלישנא יאמר גם את החתימה, ואז תהיה ברכה לבטלה. צ"ע. עכ"פ צריך להיזהר בכך.

בעל ספר חרדים [פרק ס"ו אות נ"ג], אומר פירוש נפלא על הפסוק, מִצָּרְף לְכֶסֶף וְכוּר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ [משלי כ"ז, כ"א]. תשמעו דבר חשוב מאד. כיצד האדם יכול לדעת את מדרגתו, מה המצב שלו, ומהי ה'בחינה' שלו? 'מצרף לכסף', כאשר רוצים לדעת אם הכסף הוא זך וטוב, האם אין בו פסולת, מביאים אותו למצרף, ואז רואים אם יש בו כל מיני תערובות וזיופים. 'זכור לזהב', בכדי לבדוק את הזהב, ישנו כור, שם רואים אם מעורבים בזהב כל מיני סיגים. ואם אתה רוצה לבדוק את האדם, זהו 'לפי מהללו'. הבחינה של אדם, היא בתפילה. כיצד הוא מתפלל? כמה הוא מסוגל להתפלל בכוונה? כמה מחשבות זרות יש לו? אם הוא מסוגל להתפלל בכוונה, סימן שהוא בלי פסולת וסיגים. אבל אם אינו מסוגל לכך, סימן שראשו מלא בדברים אחרים, ואז הוא צריך תיקון גדול. כך לשון בעל ספר חרדים, מצרף לכסף וכו' לזהב, כלומר לפי כוונתו בתפילתו, דהיינו 'מהללו'. שאם באות לו מחשבות מהעולם, נראה כי

שערי יצחק – השיעור השבועי

אבקש את מה שאני צריך? אבל אדרבה, זהו מה שהקב"ה רוצה, וזוהי עיקר התפילה. הרמב"ם [ריש הל' תפילה] כותב, כי מן התורה, בהתחלה יאמר האדם את שבחו שלמקום, ואח"כ יבקש צרכיו, ואח"כ יסיים בהודאה. ואכן זאת היא התקנה של התפילות. אבל מה העיקר של התפילה? אלו הבקשות. וכך כותב הרמב"ם בעצמו בפירוש המשניות [מסכת ברכות פ"ד מ"ג] בעניין תפילת בית המדרש בכניסה וביציאה. הרי יש את תפילת רבינו נחוניא בן הקנה, בכניסה וביציאה, 'יהי רצון וכו'. למה זה נקרא תפילה? מדוע כתוב שהיא תפילה קצרה? אומר הרמב"ם, שמה שנקראת תפילה, היא כפי עיקר מובן המלה. שכל בקשה, נקראת תפילה. א"כ בעצם יוצא, שעיקר של התפילה, הן הבקשות. הבאתי בס"ד בספר בארות יצחק על פסקי מהרי"ץ [הלכות ברכות השחר דף קל"א], את פירוש רבינו זכריה הרופא, המבאר מה פירוש הפסוק וְשַׁלְשֶׁת תְּרַד מֵאֵד [שמואל א' כ', י"ט], למה חז"ל נוקטים בלשון, 'מורידים לפני התיבה'? הורדה היינו בקשה. 'ושלשת תרד מאד', מתרגמינן זכתלתות ירחא תתבעי לחדא'. דהיינו, ה'ירידה' פירושו לבקש בקשות. גם רס"ג כותב בהקדמתו לסידור [בעמ' א'], מאחר שההודאה היא חובה שמחייבה השכל וכו', ולכן היה הידוע ביותר בכתובים מעניין התפילה, השאלה והדרישה. כמו שאמר ה' בשעה שמגנה את המתפללים לאלילים, יִסְגְּד לֹו וְיִשְׁתַּחֲוּ וְיִתְפַּלְלוּ אֵלָיו וְיֹאמְרוּ, הַצִּילֵנִי כִּי אֵלֵי אָתָּה [ישעיה מ"ד, י"ז]. מה היתה התפילה, עליה נאמר 'זיתפלל אליו?' 'הצילני וגו'. רואים שהתפילה היא הבקשות. למדנו שעיקר עניין התפילה, היא דרך הבקשה. ונתברר עוד זה ונתחוור בשעה שהועתקה זו התיבה ללשון התרגום. נתפרשה התפילה, בקשה. כמו שאמר על דניאל, וְזִמְנִין תְּלַתָּהּ בְּיוֹמָא בְּעָא בְּעוֹתָהּ [דניאל ו', י"ד]. עשו אבותינו במקום 'תפילה', 'בעות'. וה'בעות' אין ספק בה שהיא שאלה ודרישה.

הוא כסף מלא סיגים, לא יטהר לבבו, ורחוק הוא. לכן ישתדל באומץ להתרחק מהקליפות, וליטהר ולידבק ביוצרו יתברך. אם האדם רואה ויודע שאינו מסוגל להתפלל, סימן שהוא מלא בכל מיני הפרעות. רח"ל.

החיד"א מביא זאת בספר דבש לפי [מערכת ת' אות כ"ה], כתב הרב ספר חרדים ז"ל, דהמבחן לאדם אם זך וישר פעלו, הוא התפילה. שאם יכול לכוון בכל העמידה שמתפלל י"ח ברכות בלי מחשבה אחרת, אז ידע כי הוא צדיק. וזה שנאמר 'מצרף לכסף וכור לזהב, ואיש לפי מהללו', דהיינו תפילתו. ועל זה ידו כל הדווים. כלומר, שבעוה"ר, זאת בעיא חמורה המצויה מאד מאד. א"כ 'מצרף לכסף וכור לזהב, ואיש לפי מהללו', הבחינה של האדם היא לפי ההילולים והשבחות לה, דהיינו הכוונה בתפילה.

אבל לכאורה, וכי התפילה היא הילולים ושבחות? אמנם זוהי חלק מן התפילה, אבל זוהי אינה עיקר התפילה. מהי עיקר התפילה? אומרים הקדמונים, שעיקר התפילה היא הבקשה והשאלה. גם בעל יערות דבש כותב כזאת [בחלק א' דרוש ראשון דף י"ב ע"ג ד"ה שמע קולנו וז"ל, על כל ענין מה שעוסק, יתפלל בלשונו, ואף כי לשונו לשון עילג ואינו יכול להתפלל בלשון עברי כראוי, הוא חביב לפני הקב"ה כאילו הרבה להתפלל בלשון רחבה שפה ברורה ונעימה וצחה. וע"י תפילה זו, ישמע ה' לקולנו ויצא לנו תועלת. כי תפילה זו ודאי בכוונה, ולא יהיה פיו ולשונו מדבר וליבו בל עמו, כמדבר בהרגל וכמצות אנשים מלומדה, כי אם מתפלל בכל יום דבר חדש מה שצריך לו באותו זמן ועת, וגם מסדר תפילתו בפיו, אם כן לזה צריך כוונה ודאי, ואי אפשר להתפלל בלי כוונה מיוחדת, וא"כ יוצא ידי תפילה גמורה, כי זהו העיקר, התפילה הבאה ממעמקי הלב וכו'. לכאורה אדם חושב, כעת אני נמצא בתפילה, וכי

לפי זה לכאורה, כיצד החיד"א רוצה להגיד כי 'איש לפי מהללו' היינו התפילה, שהיא הילול, הרי זוהי אינה עיקר התפילה? הלא עיקר התפילה הם הבקשות, ולא השבחים?

אלא מאי, כנראה הפשט הוא כך. אכן עיקר התפילה הם הבקשות, אבל אם אדם מאריך ומכווין בבקשות, ואילו בשבחיו של הקב"ה אינו מכווין, זאת גם בחינה שאדם זה אינו מושלם. מדוע? כי במה שאתה צריך, אתה מכווין. ובמה שאינך צריך, אתה לא מכווין.

דבר זה למדנו גם כן מספר חסידים [אות קנ"ח], הוא כותב כך, ואם תצטרך לפרנסה, אל תשים ליבך רק לאותה ברכה, כמו לברכת השנים. או אם יש לך חולי, אל תשים ליבך רק לברכת חולים. מפני שאומרים עליך למעלה, זה פלוני סבור שאינו צריך אלא לזאת. אתה חושב שרק את זאת אתה צריך, ודברים אחרים אינך צריך, א"כ לא מתייחסים לתפילתו. לכך תכווין בכל הברכות. והוא מביא לכך ראיה מעניינת וז"ל, שהרי שמו"ע, יראת ה' להיות לפניו ביראה על כל הברכות, ואל תשים כוונות ליבך רק לבקשות, כי עיקר הכוונה לברכות ולשבת, שכן אמרו יכווין בכלם, ואם א"א יכווין בברכת אבות או בברכת הודאה. הרי אמרנו ובשיעור מוצש"ק נשא ה'תשע"ג, כי אם האדם יודע שאינו יכול לכוון בכל התפילה, מתי הכוונה בתפילה היא לעיכובא? 'בברכת אבות', ויש מפרשים האומרים כי גם 'בברכת הודאה'. בספר הרמב"ם ובשו"ע, כתוב רק ברכת אבות, אבל האחרונים מביאים בשם הרוקח, שאם הוא לא כיוון בברכת אבות, יכווין בהודאה. גם ספר חסידים כתב כאן, או בזה או בזה, 'יכווין בברכת אבות או בברכת הודאה'. לכאורה, הרי ברכת אבות אינה בקשה, אלא שבח, 'מגן אברהם'. וכן ברכת 'מודים אנחנו לך'. וכתוב שזהו העיקר. משמע, שזוהי עיקר תפילת שמו"ע. מכאן ראיה, שאלו הברכות הכי חשובות. שאם תכווין רק בבקשות, אז יהיו למעלה שוטנים שאומרים, אין ראוי

לקבל את תפילתו, שבכבוד המקום אינו חושש לבקש בכוונה ובדרך תחנונים, ואיך נעשה רצונו. שברצון נפשו מכווין, ולא בשבח.

מובא פה בשינויי נוסחאות [שבספר חסידים המפואר, שנדפס מקרוב], גירסא אחרת. כתוב [באות תע"ו] כך, אדם הצריך לפרנסה, מכווין את ליבו בברכת השנים. ואם צריך להתפלל על חולים, ועל חולי אוהבו, בוכה. ויחשב בליבו, הנה על צרכי נשבר ליבי ובוכה, ועל חפצי שמים לא כל שכנ? אם בברכת חולים כיון ליבו, שהוא צורך הדיוט, כל שכנ בברכת מודים, מגן, ומחיה, אתה קדוש, שצריך שיכוין את ליבו. וב'בונה ירושלים', ובשאר ברכות שאין הלב עליהם. אם האדם מברך ברכת 'בונה ירושלים', אבל איפה הוא ואיפה ירושלים? על חולה, הוא בוכה. אבל על ירושלים? הדבר לא מעניין אותו. רח"ל. אם האדם אינו מכווין על ירושלים, הוא לא מרגיש זאת באופן מיוחד, ובפרט בימים הללו, ימי בין המצרים, הרי שזה סימן כי הדבר רחוק ממנו 'כרחוק מזרח ממערב'. זהו ז'איש כפי מהללו'.

דרך אגב, שמעתי פעם סיפור על הסטייפלר זצ"ל, שמישהו שאל אותו לגבי איזה שידוך לבתו, הוא רצה שידוך עם בחור טוב, ושאל את מי לקחת? אמר לו הסטייפלר, אתה צריך לשים לב, שהבחור יהיה ירא שמים. שאל אותו, כבוד הרב, כיצד אני יכול לדעת שהבחור ירא שמים? וכי אני בוחן לבות וכליות? ענה לו הרב, תסתכל כיצד הוא מתפלל תפילת שמונה עשרה. זאת תהיה הבחינה. גם אם יכול להיות שהוא מתפלל שמו"ע וחולם, אבל לפחות תראה איך ההכנה שלו, כיצד העמידה שלו? האם הוא חושב, כעת אני עומד לפני בורא עולם? אדם שיש לו יראת שמים, רואים רצינות בתפילתו, בצורת העמידה שלו, באופן חיצוני אפשר להרגיש זאת. משא"כ אם רואים שהוא עומד בצורה מרושלת, וכדומה. זאת הבחינה של אדם,

שערי יצחק – השיעור השבועי

יום הכפורים. ואם לא נתקנה עד היום ההוא, אז המלאך משליכה למקום פסולי המוקדשין, שהוא חוץ לרקיע שקבועים בו כוכבים ומזלות. דאשת זנונים היא לילית, חייבת שעומדת ברקיע זה, ונוטלת תפילה זו, ועושה מהם רקיעין אחרים של שוא ועולה היא וחייליה, ומשטנת על אותם התפילות, ע"כ.

נראה לי, כי ישנם פה בעצם שני מושגים. לגבי מה שתפילה אחת בכוונה מעלה את התפילות הפסולות, על כך לא כתוב עניין יום הכיפורים. הדבר נאמר רק לגבי ברכות, דהיינו לגבי לצרף ברכה מפה ומפה, כאשר אין לו תפילה אחת שלימה. אבל כשיש לו תפילה אחת שלימה בכוונה, תפילה הגונה וראויה מתחילה ועד סוף, אני מבין שהדבר יכול להיות גם אחרי עשרות שנים. רק לגבי העניין של לצרף ברכות, ברכה אחת מפה וברכה אחת משם, ולעשות מהם תפילה שלימה, רק דבר זה תלוי עד יום הכפורים. אם יש למישהו סתירה לכך, הייתי רוצה לראות זאת. אבל בינתיים, כך נלענ"ד ומדוייק מתוך לשונו, שעניין יוה"כ הוא רק לגבי הפרט הזה של צירוף ברכות. אולם לגבי הרמז שאמרנו בפסוק י"י יספור בכתוב עמים, שע"י שעושים מספר, הוא תופש את כולם, דבר זה יכול להיות אפילו לאחר הרבה שנים.

את הרמז בפסוק י"י יספור בכתוב עמים. שמעתי בעבר, אבל בסופו של דבר מצאתי את המקור לכך. הדבר מובא בספר מאורות ירושלים (ח"ג ניסן תשס"ז עמ' תמ"ח) בשם ספר זכרון צדיקים לחוזה מלובלין זצ"ל. כתוב שם כך, ומובא בספר זכרון צדיקים בשם החוזה מלובלין, שכך ביאר את הפסוק בתהלים פ"ז י"י יספור בכתוב עמים, שהתפילה דומה לספירת מספרים. כותב האדם מספר אפס, ואינו כלום. אבל כאשר מוסיף בצד אחד המספר, כל האפסים שבצד הפכו בבת אחת למספר עצום ורב. כך גם יש תפילות, שאין

ביצד הוא עומד בתפילה. וזהו זואיש לפי מהללו, דהיינו לפי החלק של ה'הילול' שבתפילה, זהו הדבר שמראה האם אכן התפילה תופשת אצלו מקום חשוב.

לגבי מה שהבאנו מקודם בשם ספר שערי אורה, וכן בשם ספר פלא יועץ, אלו בעצם שני חידושים שונים, שאינם קשורים האחד לשני. יש פה שני דברים. ראשית, שהברכות מצטרפות, שמצטרפת ברכה לברכה. דהיינו, גם אם אדם כיוון היום בברכה מסויימת, וביום אחר הוא כיוון בברכה אחרת, אזי הכל מצטרף. דבר שני, שתפילה אחת בכוונה, מעלה את התפילות שלא כיוון בהם. ועצם זה שהוא התפלל, זהו כבר דבר חשוב.

כותב בעל חמדת ימים ובפרק ג' בערבית לילי יום הכיפורים| כך, והנה כל איש הירא, תהיה מגמת פניו קודם כל תפילה ביום הזה, לתקן התפילות כל שאר ימות השנה בתפילות היום הזה, כי הוא תיקון לכל הימים. ויכוין על ידי כל תפילה ותפילה, להעלות התפילות הפסולות אשר ביד מלאכי מרום, והם נקראו תפילות פסולות אשר נדחו משער בית התפילה, על ידי שהן מעורבות במחשבות זרות. ואמרו בזוהר פקודי, שגונו אותן הממונה עליהן, עד שהאדם עצמו ישים אל לבו על מה שהתפלל בלא כוונה ועדיין לא נענה באותן התפילות, ויתודה ויתחרט על זה. ואז עם התפילה הראשונה ביום שנתן אל ליבו לתקן את אשר עיוות, אז התפילות ראשונות עולות עמה. ואמרו המקובלים ז"ל, כי בשאר ימות השנה, מחסדו הגדול יתברך, אפילו שלא נתכוין האדם בכל ברכות של שמונה עשרה בבת אחת, רק אם יום אחד יכוין בברכה אחת או שתים, וכמו כן ביום אחר בברכה או שתים אחרות, ברכות מצטרפות. וכשנמצא שנתכוון בכל התפילה, אז המלאך סהדיאל מוסרה לסנדלפון להוליכה למעלה. אבל כל זמן שלא נתכוון בכולן, המלאך הנזכר מעכב אותה אצלו עד

האדם נענה על ידן, אבל הוא עושה רושם מסויים, ונכתב עליו סימן אפס. כעבור עשרות תפילות, מגיעה תפילה אחת מעומק הלב, וזו מכניסה את כל התפילות, כאשר התפילות הקודמות מגדילים את הכת. אך כאמור, אין תפילה אחת, שאינה חוזרת ריקם. דהיינו, גם אם אדם חושב לעצמו, בשביל מה שאני אתפלל? הרי בין כה וכה אינני מכווין? אבל צריך לדעת, כי בסופו של דבר הקב"ה מתחשב בהכל. ע"ז אמרנו י"י יכתוב בכתוב עמים, לפי כתיבת המספרים של העמים.

אולם היתה לי פה קצת שאלה, הרי ממה נפשך, אם הקב"ה הולך כפי איך שהעמים כותבים, אם הדבר הוא טוב, לכאורה הוא היה צריך להביא זאת גם אלינו? שהרי אנחנו ישראל עסקרובו? האמת היא, שזהו רק רמו, א"כ זאת לא קושיא. אבל בכל זאת חושבני, כי מלמדים אותנו כאן משהו. צריכים לדעת, שאין דבר בעולם שהוא לבטלה. גם דבר הקיים אצל אומות העולם, אבל זהו דבר שהתקבל, כי בעצם גם אנחנו כיום משתמשים כך במספרים. דהיינו, הרי בכתיבה שלנו בלשון הקודש, איננו כותבים 'אלף' במספרים, אלא כותבים זאת במלים. או שעושים זאת באותיות, כגון אם רוצים לכתוב 'שמונה מאות', כותבים 'ת"ת', ארבע מאות ועוד ארבע מאות. אם רוצים לכתוב שאנו בשנת 5773 ליצירה, אנחנו כותבים זאת באותיות, ה'תשע"ג. האותיות רומזות למספרים. ה' אלו האלפים, ועוד תשע"ג. אפשר לכתוב זאת בכמה וכמה דרכים, אבל זה באותיות. משא"כ אצל אומות העולם, המספרים אצלם נכתבים בצורה אחרת. אבל אם יש דבר כזה בעולם, הרי שהוא אינו דבר בטל.

בעין זה כותב בעל שו"ת מנחת אלעזר ובספרו דברי תורה אות קי"ב, זהו דבר כללי שכדאי לדעת אותו, כיון שאפשר להשתמש בו גם לעניינים אחרים. הוא כותב כך, מקובל בידינו ומסורת מאבותינו, כי כל מה שיאמרו, גם

הילדים בבני ישראל, מאמר העולם הוא, יש בו ממש. כמו דאמרו בש"ס כמה פעמים, היינו דאמרי אינשי וכו'. וגם כמקובל בידינו מהצדיקים ז"ע, כי סודות רבים רמוזים בהם, טובא גניז בגוייהו, כי אין שום רבר ריק בעולם, ואכמ"ל. כלומר, כל דבר שאומרים אותו בעולם, אפילו ילדים, אין בזה דבר חנם.

עניין אמירת קדיש תתקבל ועלינו לשבח בתשעה באב. בתשעה באב, ישנם כאלה האומרים, שלא לומר קדיש תתקבל. כותב מהרי"ץ בעץ חיים וערבית ת"ב דף ב' ע"ב כך, ואותם שאין אומרים תתקבל מטעם ג'ם כי אזעק ואשוע שְׁתֵּם תפילתי, אינה ראייה. וכי פסוק זה גזירה הוא על כל ת"ב שלא תתקבל תפילתנו? אין זה אלא דברי תימה. גם מה שכתב שיבלי הלקט וספר תניא, שלא לומר עלינו לשבח, מטעם ג'ם כי תרבו תפילה אינני שומע, קשה לקושיא זו שהקשינו. הוא מביא כי ישנם כאלה האומרים, שלא להגיד קדיש תתקבל בת"ב, כיון שנאמר 'שְׁתֵּם תפילתי'. וכן הוא מביא שישנם ראשונים האומרים שלא לומר עלינו לשבח, כיון שנאמר ג'ם כי תרבו תפילה וגו'. הרי זה אינו מעיקר התפילה, הוסיפו זאת לתפילה, א"כ הם לא אומרים זאת בת"ב. ומאי אית לך למימר. ליישב ולהסמיך מנהגם כתבו כן, לא מן הדין. וכל מקום לפי מנהגו. ושוב מצאתי במרדכי ובאגור בשם ראבי"ה ז"ל, שהיה נוהג לומר תתקבל. וכן העיד האגור, שיש רבנים נוהגים לאמרו. ע"כ.

נראה אולי לפוס רהטא, שהויכוח הוא כך, לפי דברינו דלעיל. דהיינו, הם שאמרו לא להגיד תתקבל צלותכון בת"ב, כיון ש'שתם תפילתי'. כפי שכתוב פסוק, סְפוֹתָהּ בְּעֵינֵי לֶךְ מִעֲבוֹר תְּפִלָּה וְאִיכָה ג', מ"ד. לכאורה א"כ למה אנו מתפללים? אם התפילה אינה מתקבלת, בשביל מה נתפלל סתם? אלא התשובה היא, אכן היום היא לא תתקבל, אבל יגיע יום אחד והיא כן תתקבל. לכן אומר מהרי"ץ, מה נפשך, א"כ אפשר לומר גם עכשיו תתקבל צלותכון, מכיון שזה יתקבל בעתיד.

שערי יצחק – השיעור השבועי

בחז"ל האומרים (בבא בתרא דף ט"ז ע"א), איוב לא היה ולא נברא, אלא משל היה. הרמב"ם מסביר, כי אין הכוונה שאיוב לא היה במציאות, הוא כן היה. אלא שעניין זה, הוא לא היה אלא בשביל המשל. דהיינו, הספר הזה נכתב, בכדי שבני באדם ילמדו ממנו מוסר השכל לסבול יסורים וצרות (שלא תהיינה), להבין את עניין השגחת הי"ת בעולמנו.

המחבר שליט"א מביא [בעמ' 234] את דברי הגר"א [בביאורו לתיקונים מז"ח דף כ"ז] בביאור עניין זה, איוב קובל על גודל יסוריו, וכן מה שסיפר גדולתו שהיה לו מקדס, ואיך היה עכשיו שפל עד מאד. כמו שנאמר (איכה א', ז') זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה כל מחמודיה וגו'. וכן כל העניין של איוב, הכל רמז על הגלות, וזה שאמרו איוב וכו' אלא משל היה. וכן כתב הגר"י אייבשיץ באהבת יהונתן פרשת כי תבוא, שעניין איוב הינו משל על ישראל בגלותם. [רעי איוב, שהתווכחו אתו, זה משל על הנביאים שהוכיחו את ישראל להחזירם בתשובה]. זהו הסוד של ספר איוב. הרי איוב היה איש תם וישר, ירא אלהים וסר מרע, והוא סבל יסורים קשים, שהם כבר נהיו משל, 'יסורי איוב'. ומתווכחים הוא ושלושת חבריו, על מה זאת? ולמה 'צדיק ורע לו?' ואחרי הכל, בסופו של דבר, לא כ"כ מבינים מה היא התשובה. כיון שיש בזה סוד הגלוי ומפורסם ליודעי ח"ן.

סוד העניין רמוז בפסוקים בסוף ספר איוב, פְּדָה נַפְשׁוֹ מֵעֶבֶר בְּשַׁחַת, וְחִיתוֹ בְּאוֹר תְּרָאָה. הֵן כָּל אֱלֹהֵי יַפְעֵל אֵל, פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר ואיוב ל"ג, כ"ח כ"ט. דהיינו, איוב הוא גלגול של תרח, אבי אברהם אבינו, שהיו לו עבירות קשות, כגון ע"ז וכו', לכן איוב סבל כך. אמנם איוב היה צדיק במצבו כעת, אבל זה בגלל הגלגול הקודם. אכן תרח חזר בתשובה בסוף ימיו, אבל זה אינו עדיין לא היה מספיק. הוא היה צריך לחזור ולסבול יסורים על כל

מדוע נקראת פרשת ואתחנן תמיד לאחר תשעה באב. ישנם כמה וכמה טעמים, מדוע תמיד חל תשעה באב לפני פרשת ואתחנן. ישנו סימן, 'צומו וצלו'. דהיינו תצומו, והכפרה תבוא אחרי כן. חושבני שהדבר בא להגיד כך, אכן בעוה"ר הקב"ה כביכול אוטם את אזניו מלשמוע אותנו, הרי אנו מבקשים ומתפללים כל הזמן על הגאולה, אבל יום אחד יצטרפו כל התפילות של כל כלל ישראל בבת אחת, ודבר זה יבקע יום אחד את כל השערים. כאשר משה רבינו ע"ה התפלל להיכנס לא"י, הוא התפלל תקט"ו תפילות, כמניין ואתחנן. א"כ הדבר בא לעודד אותנו לאחר ת"ב. שלא נחשוב, בשביל מה להתפלל? שלא נתייאש ונאמר, וכי תבוא הגאולה? כמה דורות התפללנו ולא נעננו, א"כ מה זה יעזור לנו? אלא, תלמד ממשה רבינו, שכבר היו לו חמש מאות וחמש עשרה תפילות, ועדיין הוא ממשיך להתפלל. אפילו שכבר נגזרה הגזירה שלא יכנס לארץ, בכל זאת התפילה יכולה לבקוע ולשנות את הגזירה, לכן הקב"ה אומר לו 'רב לך אל תוסף דבר אלי'. אבל לנו הקב"ה לא אמר 'רב לכם', אלא תמשיכו ותמשיכו להתפלל, ובעזרת ה' התפילה תתקבל בעתיד. בעגלא ובזמן קריב, אכי"ר.

דברי מרן שליט"א בשבח ספר 'משנת הגלגולים' מאת הרה"ג בועז שלום שליט"א.

ברצוני לומר עוד דבר. יש לפני את הספר 'משנת הגלגולים', שזכה לחברו ידידנו הרה"ג בועז שלום שליט"א. זהו ממש אוצר בלום, בכל ענייני הגלגולים. יש כאן דברים ממש נפלאים, דברים יסודיים המחזקים מאד את האמונה, בכדי להראות את שלמות הדברים בעולם. המחבר שליט"א אסף מתוך ספרים וסופרים, דברים שאינם ידועים לרבים, אלו דברים שנמצאים ממש ב'קצוות', וגם הוא מעצמו הוסיף נופך חידושים ובידורים, אלו ממש דברים נפלאים.

בתשעה באב, אנו קוראים את ספר איוב. מה הקשר בין ספר איוב, לתשעה באב? רק היסורים והצרות? תשמעו דבר נפלא. יש דעות

העבירות שעשה, וישנן עבירות אפילו שאינן מוזכרות רק בספרי המקובלים, אולם אין כעת זמן להיכנס לעניין זה. לכן כתוב 'וסר מרע', כלומר הוא סר מן הרע שהיה מקודם. זהו כל העניין של איוב. מי שיקרא פה בספר, אלו ממש דברים נפלאים.

ראיתי כאן פירוש נפלא נוסף. תמיד, מי שאינו יודע את הנסתרות, לעתים רבות הוא נאלץ ליישב בדוחק דברים קשים. אבל לפי הסוד, הדברים מאירים וחלקים. לכאורה איך איוב אומר, עָרַם יִצְאָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי, וְעָרַם אֶשׁוּב שָׁמָּה [שם א', כ"א]? אכן כשהאדם נולד, הוא נולד תינוק בלי בגדים. אבל וכי הוא חוזר לבטן של אמו בלי בגדים? איך הוא חוזר לבטן של אמא שלו? אלא התשובה היא, בגלגול הבא. דהיינו הוא חוזר שוב לבטנה. זהו הפירוש 'ערום יצאתי, וערום אשוב שם'. הדבר הפלא ופלא.

כעת הספר הזה יצא לאור, מלבד ספר משנת החלומות שהוציא לאור בעבר, יישר חיליה לאורייתא. ויש לו גם דיסקים, שהם ממש בלשון קלה השווה לכל נפש, שיעורים בנושאים רבים ושונים, ויש בכך ממש זכות גדולה של זיכוי הרבים.

הבהרת הדברים שנאמרו בסוף השיעור הקודם בעניין ביאת המשיח בזמנינו.

דרך אגב, בסוף שיעור הקודם אמרתי איזה דבר, ומישהו התקשר אלי ואמר לי, לא הבנתי מה היתה כוונת הרב, אמרת שלא נראה כי המשיח יבוא בקרוב.

עניתי לו, אכן קיצרתי בדברי, אבל אסביר לך כעת מהי הכוונה. לפי המעשים שלנו, בעוונותינו הרבים, שישנה שנאת חנם ומחלוקת, לא נראה לי שנזכה למה שאמרו חז"ל על הפסוק 'בעתה אחישנה'. אם זכו, 'אחישנה'. ואם לא, 'בעתה'. דהיינו, מבחינת 'אחישנה', לא נראה שזהו הזמן, כיון שלא נראה לי שחזרנו בתשובה ותיקנו את דרכינו.

בעוה"ר, אנו רק עוד מוסיפים חטא על פשע. אבל אם זהו הזמן של 'בעתה', אין הכי נמי. כתוב הרי, שהקץ תלוי בתשובה. אבל אחז"ל, כי אף אם ישראל לא יחזרו בתשובה, מ"מ כשיגיע הקץ, הגאולה תבוא, בלי קשר לכך אם חזרנו בתשובה או שלא. ישנו זמן, שהקב"ה הסתיר אותו, והוא בכל מקרה יגיע. אבל הזמן של 'בעתה', נעלם מאתנו. אם היינו מתקנים את מעשינו, היינו מביאים את הגאולה לפני הזמן שהקב"ה קצב. אבל אם לא זכינו להקדים זאת, אנו ניגאל כשיגיע העת הקצוב.

יהי רצון שזה יהיה היום, 'היום, אם בקולו תשמעו'. אבל אם לאו, ה' ברוך הוא יזכנו, לראות בביאת משיח צדקנו הגואל בן דוד, במהרה בימינו, אכי"ר.

חשיבות סיום הלימוד בתפילת רבי נחוניא בן הקנה
"מודים אנחנו לפניך וגי'.

ברצוני להזכיר ולעורר, שבסיום הלימוד צריכים לומר את התפילה מודים אנחנו לפניך וכו', ששמת חלקנו מיושבי ביהמ"ד וכו', כפי שהזכרנו מקודם שזוהי תפילת רבי נחוניא בן הקנה. צריכים לדעת, אנשים קצת לא מחשיבים זאת, לא מקפידים על כך. אבל צריך לדעת ולהזכיר כי אלו הן תפילות של חובה. נפסק להלכה כי התפילה לפני הלימוד, והתפילה לאחר הלימוד, הן חובה. וצריך לאמרם בכל פעם שהוא לומד. ומי שלומד כל הזמן, יאמר בבוקר, ולפנות ערב. וכעת שהשעה כבר מאוחרת, מסתבר שכעת התפילה הזאת היא חובה, רובם כבר לא ילמדו עוד, וצריכים שלא לשכוח ממנה. לכן נאמר כעת יחד את התפילה הזאת.

ניתן להקדיש כל שיעור לעילוי נשמת,
או לרפואה, ולהצלחה, ולפרנסה טובה.
השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן שליט"א,
וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.
פרטים בטלפון: 050-4140741. נא לתאם לפני השיעור.
ברוכים תהיו